

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins
b.t. skrifstofu sjávarútvegs og fiskeldis
Skúlagötu 4
101 Reykjavík

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga breytingar á ýmsum lögum um fiskeldi.

Vestfjarðastofa vill hér í upphafi vísa til umsagnar Fjórðungssambands Vestfirðinga (FV) um sambærilegt frumvarp sem lagt var fram á vorþingi en náði ekki afgreiðslu. Fylgir Vestfjarðastofa þar með eftir málefnum FV í samræmi við samþykkt sveitarfélaga sem standa að FV.

Samráðsleysi

Frumvarpið er byggt á vinnu nefndar sjávarútvegsráðherra um stefnumörkun í fiskeldi og skilaði skýrslu í ágúst 2017. Að þeirri stefnumörkun kom þröngur hópur aðila m.a. án aðildar sveitarfélaga og samráð lítið nema á lokastigum og breytti litlu í störfum nefndarinnar. Meðal annars var áhættumat erfðablöndunar gert að kjarnaatriði í niðurstöðu starfshópsins þrátt fyrir mikla andstöðu sveitarfélaga.

Áhættumat erfðablöndunar nýtist ekki sem stjórnsýslutæki.

FV lagðist gegn lögbindingu áhættumats í umsögn um sambærilegt frumvarp á vorþingi (148. löggjafarþing). Lögbinding gengur of langt að mati FV, því þá er verði að binda ákveðna stjórnsýslu við vísindi sem eru enn í þróun, í stað þess að þróa aðferðarfræði og líkt og gert var með veiðiráðgjöf á sínum tíma.

Að nokkru er komið til móts við þessi sjónarmið í drögum frumvarpsins;

- 1. lið b liðar 1. gr, þ.e. taka á tillit til mótvægisáðgerða.
- 2. gr um skipan samráðsvettvangs sem leggur mat á forsendur og úrvinnslu gagna sem áhættumatið byggir á
- a. lið 6.gr að áhættumatið þurfi staðfestingu ráðherra

Vestfjarðastofa telur að hér sé gengið í rétta átt með breytingu á stjórnsýslu málaflokksins. Vestfjarðastofa gerir þó athugasemd um aðild Landsambands veiðifélaga og Hafrannsóknarstofnunar að samráðsvettvangi, enda eiga þessir aðilar aðkomu að ráðherra eftir öðrum leiðum.

Vestfjarðastofa telur einnig að vísindalegar forsendur áhættumats erfðablöndunar séu ekki nægjanlega rýndar og því geti það ekki nýst sem lögbundið stjórnæki. Víðtæk gagnrýni hefur komið fram frá því aðferðarfræðin var fyrst kynnt og allt fram til dagsins í dag. Hefði mátt vænta að ítarleg umfjöllun væri um vísindalegar forsendur í greinargerð frumvarpsins. Því er það mjög miður að ekkert nýtt kemur fram í greinargerð frumvarpsins um hvað hafi verið unnið á þessum vettvangi. Er þar óbreyttur texti og var í greinargerð frumvarps sem lagt var fram á 148. löggjafarþingi fyrir tæpu ári síðan.

Áhættumatið er framkvæmt af Hafrannsóknastofnun og vann stofnunin núverandi áhættumat í samstarfi við tvo erlenda sérfræðinga á sviði stofnerfðafræði. Til að tryggja að áhættumat

erfðablöndunar fái vísindalega umræðu og fræðilega rýni hefur Hafrannsóknastofnun kynnt aðferðafræði áhættumatsins fyrir erlendum fræðimönnum á sviði stofnerfðafræði.

Verður ekki dregin önnur ályktun að lítið sem ekkert hafi verið gert til að rýna aðferðarfærði og áreiðanleika hennar.

Hér eru því önnur veigamikil rök fyrir því að Vestfjarðastofa leggst gegn því að áhættumat erfðablöndunar verði lögfest í núverandi mynd en kallar eftir nýjum upplýsingum um málið.

Eldissvæði.

3. gr frumvarpsins fjallar um skiptingu hafsvæða í eldissvæði. Lokaákvörðun er í höndum ráðherra en skal byggja á bestu heildarnýtingu eldissvæða á grundvelli víðtæks samráðs. Í greinargerð frumvarpsins er tilgreint að úthlutun byggji samanlögðu mati á hagstæðasta tilboði að teknu tilliti líffræðilegra, samfélagslegra og efnahagslegra þátta.

Ríkisstjórn og Alþingi hafa í stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnar og með samþykkt Byggðaáætlunar 2018 – 2024 lagt áherslu á að nýta fiskeldi sem aðgerð til að jafna tækifæri til atvinnu og að bæta innviði. Í Sóknaráætlun Vestfjarða 2015-2019 er horft til fiskeldis sem framtíðar atvinnugreinar, jafnt sem kjarnaatvinnugrein og til uppbyggingar hliðargreina í þjónustu, eftirliti, rannsóknnum og nýsköpun.

Vestfjarðastofa telur skiptinu hafssvæða í eldissvæði og til annarrar nýtingar eða verndun sé lykilorð til að tryggja framtíðarútskiptu á Vestfjörðum. Sveitarfélög á Vestfjörðum eigi því að eiga fá mun öflugri aðild að verkefninu en frumvarpið tilgreinir og krafist er breytinga í þá átt.

Strandsvæðaskipulag.

Samkvæmt ákvæðum nýrra laga um skipulag haf og strandsvæða 88/2018, skal nú hefja gerð strandsvæðaskipulags og bráðabrigðaákvæði laganna setur fram, að slíkt skipulag skuli sett í framkvæmd á Vestfjörðum og á Austfjörðum. Strandsvæðaskipulagsvinna krefst mikils samráðs sveitarfélaga, ráðuneyta, atvinnulífs, frjálsra félagsamtaka og annarra hagaðila.

Eðlilegt væri að í frumvarpi um breytingu á lögum er varða fiskeldi yrði hið aukna vægi staðbundins skipulags tekið til rækilegrar umfjöllunar. Það er því miður ekki og einungis í 11. gr frumvarpsins finnast eitt ákvæði um samspil þessara tveggja laga er varðar útgáfu rekstarleyfa. Engin nánari umfjöllun er síðan í greinargerð frumvarpsins né skýringum með einstaka lagagreinum hvernig samspil þessara laga eigi að vera háttað. Útgáfa rekstarleyfis er lokabáttur á löngum ferli við ákvörðun um fiskeldisstarfsemi og forsendur strandsvæðaskipulags kæmu hér alltof seint inn.

Vestfjarðastofa krefst þess að frumvarpið geri ráð fyrir meiri samþættingu á vinnu að skipulagi haf og strandsvæða m.t.t. markmiða frumvarpsins um víðtækt samráð.

Aðild að ráðgjafaráði Hafrannsóknastofnunar.

Vestfjarðastofa leggur til nýja lagagrein í frumvarpinu. Um verði að ræða breytingu á 4. gr laga nr 112/2015 er varðar fjölgun fulltrúa í ráðgjafaráð Hafrannsóknastofnunar. Verði fulltrúum fjölgað um einn og tilnefning verði að hálfu Sambands íslenskra sveitarfélaga.

Slík fjölgun í ráðgjafaráði er eðlileg í ljósi þess að fiskeldi hefur nú þegar mikil efnahagsleg og samfélagsleg áhrif í sveitarfélögum jafnt í landsbyggðunum og á höfuðborgarsvæði. Munu þau áhrif fara mjög vaxandi gangi áætlanir eftir og má ætla að útflutningsverðmæti fiskeldisafurða nálgist með tíð og tíma heildarverðmæti afurða af helstu nytjastofna og líklega yfirstíga þá grein. Verði frumvarpið að lögum munu tillögur Hafrannsóknarstofnunar um fiskeldissvæði hafa jafnmikil áhrif og ráðgjöf um nýtingu nytjastofna. Þar sem fiskeldi er staðbundin nýting sem sett er til langs tíma og hefur afgerandi áhrif á nærsamfélög, þá er því er sú krafa eðlileg að Samband íslenskra sveitarfélaga eigi fulltrúa í ráðgjafaráði Hafrannsóknarstofnunar.

Almennt.

Horft almennt til anda frumvarpsins þá er það mat Vestfjarðastofu að stjórnvöld séu þeirrar skoðunar að fiskeldi sé að vaxa of hratt og fyrirtæki séu í kapphlaupi um að ná inn hlutdeild í því burðarþolsmati sem gefið var út í byrjun árs 2017. Stjórnvöld treysti sér hinsvegar ekki til að taka á þeim vexti með því setja takmarkanir t.d. með því að gefa út framleiðsluheimildir, heldur beita þau fyrir brothættum vísindum. Ein afleiðing þessa er að Ísafjarðardjúp er lokað fyrir eldi lax í sjókvíum nema að litlum hluta fyrir tilraunareldi, sem enn er í útfærslu á vegum Hafrannsóknarstofnunar.

Kjarni frumvarpsins er því í raun að hamla hugsanlegum vexti, í stað þess að andi frumvarpsins væri að byggja upp nýja atvinnugrein á grundvelli stefnumörkunar. Frumvarpið er því með ákveðna rörsýn í stað þess að horfa til breiðrar skírskotunar m.a.;

- hvernig byggja megi upp samfélög
- byggja upp vísindabekkingu
- byggja upp reynslu af mismunandi aðstæðum
- fyrirbyggja útbreiðslu sjúkdóma
- fyrirbyggja uppvöxt sníkjudýra
- fyrirbyggja ofnýtingu vistkerfa t.d. með kynslóðaskiptum og hvíld svæða

Samanlagt væri stefnan að byggja upp íslenska sérstöðu og þekkingu sem eykur virði afurða á markaði og gæti þróað nýja aðferðir og tækni sem verði útflutningsvara. Horfa má til Færeyyja hvernig þeir hafa tekið bitra reynslu í upphafi og gert að fyrirmyndar atvinnugrein til hagsbóta fyrir samfélög og atvinnulíf.

F.h. Vestfjarðastofu

Aðalsteinn Óskarsson, sviðsstjóri.

Viðauki.

Ályktanir 3. Haustþings Fjórðungssambands Vestfirðinga, haldið 5. og 6. október 2018 er varða fiskeldi.

3. Haustþing Fjórðungssambands Vestfirðinga samþykkti þrjár ályktanir sem taka verður inn í umsögn Vestfjarðastofu eða koma á framfæri á annan hátt.

Örlogadagur fyrir Vestfirði og Ísland!

Það er áfall fyrir Vestfirði og þjóðarþúið í heild að úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála hafi þann 5. október 2018, hafnað beiðni fyrirtækjanna Arnalax (Fjarðarlax) og Arctic Fish (Arctic Sea Farm) um frestun réttaráhrifa og fellt úr gildi rekstrarleyfi fyrirtækja í fullum rekstri. Vestfirðingar eru reiðir og sætta sig ekki lengur við við úrræðaleysi og getuleysi kerfisins.

Haustþing Fjórðungssambands Vestfirðinga krefst þess að Alþingi og ríkisstjórn grípi tafarlaust inn í þá atburðarrás sem úrskurður nefndarinnar hefur sett af stað og tryggi áframhaldandi rekstrargrundvöll þeirra fiskeldisfyrirtækja sem byggt hafa upp starfsemi sína á Vestfjörðum. Störf og lífsafkoma 300 manns er í bráðri hættu. Fiskeldi á Vestfjörðum er nú þegar orðin burðarás í samfélaginu og mun þessi atburðarás, ef ekkert verður að gert, hafa afdrifaríkar afleiðingar fyrir Vestfirði og samfélagið þar til frambúðar.

Efling rannsókna, skipulags og eftirlits í fiskeldi á Vestfjörðum.

Þriðja Haustþing Fjórðungssamband Vestfirðinga haldið á Ísafirði 5. og 6. október 2018, krefst þess að staðið verði við fyrirheit um að sviðsstóri fiskeldismála hjá Hafrannsóknastofnun ásamt sérfræðingum verði með aðsetur á Ísafirði eins og kveðið var um í tilkynningu frá 6. október 2016 frá þáverandi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra. Þetta er liður í þeirri kröfu að rannsóknir, skipulag og eftirlit atvinnugreinarinnar verði byggt upp á Vestfjörðum.

Aðkoma sveitarfélaga í ráðgjafnefnd Hafrannsóknastofnunar.

3. haustþing Fjórðungssamband Vestfirðinga haldið á Ísafirði 5. og 6. október 2018, beinir því til sjávarútvegs og landbúnaðarráðherra, að í væntu frumvarpi um breytingar á lögum tengdum fiskeldi, verði gerð tillaga um breytingu á 4. gr laga nr 112/2015 er varðar fjölgun fulltrúa í ráðgjafaráð Hafrannsóknastofnunar 1. Verði fulltrúum fjölgað um einn og hann tilnefndur að hálfu Sambands íslenskra sveitarfélaga.

Greinargerð;

Fiskeldi hefur nú þegar mikil efnahagsleg og samfélagsleg áhrif í sveitarfélögum jafnt í landsbyggðunum og á höfuðborgarsvæði. Munu þau áhrif fara mjög vaxandi gangi áætlanir eftir og má ætla að útflutningsverðmæti fiskeldisafurða nálgist með tíð og tíma heildarverðmæti afurða af helstu nytjastofna og líklega yfirstíga þá grein. Verði frumvarpið að lögum munu tillögur Hafrannsóknarstofnunar um fiskeldissvæði hafa jafnmikil áhrif og ráðgjöf um nýtingu nytjastofna. Þar sem fiskeldi er staðbundin nýting sem sett er til langs tíma og hefur afgerandi áhrif á nærsamfélög, þá er því er sú krafa eðlileg að Samband íslenskra sveitarfélaga eigi fulltrúa í ráðgjafaráði Hafrannsóknarstofnunar.